

Motion till riksdagen 2016/17:1274

av **Christian Holm Barenfeld och Cecilie Tenfjord-Toftby**
(båda M)

Avveckla privatkopieringsersättningen

Förslag till riksdagsbeslut

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om möjligheten till en översyn av privatkopieringsersättningen och tillkännager detta för regeringen.

Motivering

Samhället och teknologin är i ständig utveckling. Idag ställer vi allt högre krav på lagringsmedier som ska fungera i allt ifrån molnlagringstjänster till smarta glasögon. Efterfrågan driver på teknikutvecklingen men lagstiftningen hinner inte med. Det visar dagens privatkopieringsersättning, och avgiften kopplad till denna, som nu orättvist drabbar svenska konsumenter.

Privatkopieringsersättningen ålägger innehavaren av inspelningsbara lagringsmedium att betala en fastställd summa till den privata organisationen Copyswede. Detta skall kompensera musiker och filmmakare för den eventuella förlust de upplever när innehavaren kopierar musik och film från fysiska medier såsom LP-, cd- och dvd-skivor. Sådan kopiering för privat bruk (privatkopiering) är laglig och kallas idag för ensamrätten. Kopiering av illegalt nedladdade musikfiler (piratkopiering) är olaglig och omfattas inte av ersättningen.

Traditionellt har ersättningen omfattat kassett- och vhs-band. Sedan den 1 september 2012 är även externa hårddiskar och usb-minnen utsatta för ersättningen, som då uppgår till en krona per gigabyte för usb-minnen och 80 kronor per extern hårddisk. Högsta domstolen meddelade i juni 2016 att Telia ska erlägga 73 miljoner kronor i privatkopieringsersättning för vissa Iphone som har importerats till Sverige. Att ersättningen på detta sätt tilläts utvidgas, visar att lagstiftningen måste förändras.

För det första ska privatkopieringsersättningen enligt lagstiftningen bara omfatta medium som är "särskilt ägnade" för privatkopieringen. Under våren 2016 presenterade Elektronikbranschen en undersökning utförd av Ipsos, som ställer dessa frågor på sin spets. Ett representativt urval (1 503 respektive 1 565) ur den svenska befolkningen från

16 år och uppåt svarade på hur de i olika enheter den senaste månaden har lyssnat på musik och tittat på film. Resultatet talar sitt tydliga språk:

- 3 procent av dem som har en smartphone använder den till privatkopierade filmer eller serier.
- 5 procent av dem som har en smartphone använder den till privatkopierad musik.
- 5 procent av dem som har en surfplatta använder den för privatkopierad film, 3 procent för privatkopierad musik.

Privatkopieringen till mobiltelefoner och surfplattor har i stort sett upphört. Högsta domstolens utslag detta till trots, visar att lagstiftningen måste ses över.

För det andra är det inte rimligt att konsumenterna idag ska tvingas att betala ökande ersättningar. Deras användning av sådana fysiska medium som legitimerar ersättningen minskar nämligen kraftigt. Enligt statistik från musikbolagens organisation Ifpi utgjorde fysiska kopior – alltså cd- och vinylskivor – bara 14 procent av den svenska musikförsäljningen under 2015. Digitala kopior stod för över 85 procent av musikförsäljningen. På dagens datorer och surfplattor finns sällan eller aldrig cd- och dvd-spelare eller brännare. Konsumenterna har helt enkelt inte tekniska möjligheter till sådan privatkopiering som ersättningen ska kompensera för.

För det tredje drabbar detta nuvarande system ytterst konsumenterna, inte minst eftersom EU-domstolen har varit tydlig med att privatkopieringsersättningen ska betalas av konsumenterna. När de idag konsumerar upphovsrättsskyddad musik och film gör de det framför allt genom strömmade tjänster som Spotify och Netflix, där upphovsrätten redan är betald en gång. Om ersättningen utvidgas till datorer, smartphones och surfplattor riskerar de alltså att betala dubbelt. Enligt uträkningar från Elektronikbranschen skulle en smartphone idag kunna bli 450 kronor dyrare, vilket också fått organisationen Sveriges Konsumenter att reagera på frågan.

”Konsumenterna vill göra rätt för sig, men inte betala dubbelt. Det krävs en ömsesidig respekt mellan upphovsrättshavare och konsument”, skrev organisationens ordförande Örjan Brinkman i Aftonbladet den 6 juli.

För det fjärde skapar den nuvarande lagstiftningen osäkerhet för elektronikbranschen och detaljhandeln. För att Sverige som exportberoende land fortsättningsvis ska vara konkurrenskraftigt, gäller det att undvika onödigt krångliga hinder – stora som små – för företag och teknologisk utveckling. Det gör vi inte med en lagstiftning som ger företrädare för upphovsägarna och rättighetsinnehavarna möjlighet att ta ut avgifter för lagringsmedier oavsett bruk.

Det är orimligt att artister och skådespelare inom underhållningsbranschen skall erhålla ersättning för att människor väljer att kopiera filmer och musik som lagligt köpts eller lagligt laddats ned på nätet. Vidare måste det anses orimligt att människor som inte använder dessa lagringsutrymmen till att lagra medier utan istället väljer att kopiera egna semesterfotografier eller hemmavideor skall bestraffas bara för att möjligheten till piratkopiering finns när man innehar denna typ av lagringsmedium. Efter ipredlagens ikraftträdande är det numera även straffbart att illegalt nedladda upphovsrättsskyddat material. Därmed finns inte längre någon plattform för fortsatt användande av piratkopieringsersättning, och en översyn av utsikterna för ett eventuellt avskaffande av lagen bör därmed vara aktuell. Utöver detta bör man se över rimligheten i att en privat organisation innehar rätten att indriva påtvingade avgifter.

Även om det på EU-nivå pågår ett immaterialrättsligt arbete, medför detta inget hinder för Sverige att genomföra dessa förändringar. Flera medlemsstater har nyligen ändrat sina modeller för privatkopieringsersättning.

Christian Holm Barenfeld (M)

Cecilie Tenfjord-Toftby (M)